

Economia política?

Se suposa que es tracta d'una ciència, però potser és una fe, i certament és una ideologia, segons la qual tot seria explicable, i explicat. Resulta, però, que els dubtes apareixen, si hom hi pensa amb una mica d'observació i de sentit històric. La "ciència" ens diu, posem per cas, que estem governats pels mercats lliures: que de mercat en mercat, o de mercat dins de mercat, aquest sistema té l'avantatge de l'eficàcia, i que una intervenció pública excessiva falseja el joc normal d'interessos, únic capaç d'arribar a un resultat òptim. Però, de fet, tot mercat obeeix unes regles no gens "lliures" i topa amb unes fronteres, que en limiten l'abast i n'orienten el funcionament. Aquestes normes són tan ben acceptades que hom no les veu, com les regles de la urbanitat o la cortesia, o les dels codis de circulació. I tanmateix, juguen un paper essencial en l'economia, i per això és del tot erroni oposar, ideològicament, els mercats i els poders públics: en la realitat, els uns i els altres es troben del tot imbricats. Llavors, la qüestió principal no és si cal o no cal intervenir, sinó com intervenir i amb quin objectiu. Ens diuen també que l'interès individual dirigeix el món i que justament el mèrit del capitalisme és fer d'aquest egoisme una força productiva que a fi de comptes beneficiaria tothom. Potser sí, però l'observació seriosa dels comportaments humans mostra que, en un nombre grandíssim d'activitats, l'interès individual s'esborra davant d'altres motivacions, com el sentit del do, la solidaritat elemental, el desig de glòria o de reconeixement, l'esperit d'aventura o de sacrifici (realitats de les quals els economistes ortodoxos i els ministres del ram en saben poc, però els antropòlegs sí que en saben). I per tant, si és així, com es pot fonamentar un sistema d'anàlisi de l'economia, tal com fan molts "liberals", sobre l'única hipòtesi de l'agent racional i egoista? Per tant, tota política econòmica hauria de tenir en compte la riquesa de les motivacions humanes i no l'únic interès individual: és a dir, hauria de raonar també sobre les regles morals, les cultures col·lectives, l'acció bona o dolenta de les institucions. Per poc que vostès ob-

Joan Francesc Mira

serven els bancs i els governs, la conclusió és que no ho fan, que ni tan sols hi pensen. Perquè hi ha també una economia de la solidaritat, de l'acció voluntària i generosa (des de Caritas fins als bancs d'aliments, passant per on vostès

vulguen) que la dreta ignora i l'esquerra critica sovint com si tot, absolutament tot, hagués d'estar en mans de funcionaris o de l'administració pública; i hi ha una economia del gust, de la vida associativa, de l'art, de la cultura, de l'espectacle, de la televisió, que és una economia d'un volum immens, però ben poc "economicista".

Més encara, i passant a escales més grosses: ens diuen implacablement els "experts" (ai, els experts!) i els ministres que les polítiques d'estabilització macroeconòmica seguides des de fa trenta anys (no al Regne d'Espanya, ni a la República Grega, per cert...) permeten donar una base sòlida a l'economia mundial. I doncs, tant si aquestes polítiques han estat aplicades com si no, la realitat és que mai no hi ha hagut tantes crisis financeres o monetàries com des que es va posar aquest imperatiu en primer pla. De fet, l'economia era més estable quan l'imperatiu de creixement era més fort que el de l'estabilitat monetària: quan, per exemple, una mica d'inflació era tolerable si estimulava l'activitat... Ens diuen, igualment, que cal millorar l'eficàcia dels mercats financers, de la circulació veloç i universal de capitals. Però d'ençà que perseguim aquests objectius tan lloables, anem d'un ensurt a l'altre, fins a la recessió de 2008 que, en molts aspectes, hauria estat més greu que la de 1929 si els estats no hi haguessen intervingut massivament. Resulta, doncs, contra el dogma, que l'estat "obstructor" és l'únic que ha salvat el mercat lliure, vejau miracle i paradoxa. Aquestes idees, evidentment, no les he inventades jo, tot i que fa anys que rumine reticències semblants: apareixen en un llibre molt curiós, *Dos o tres coses que no us diuen mai sobre el capitalisme*, obra del professor de Cambridge Ha-joon Chang, que no parla de "dos o tres" coses, sinó de vint-i-tres. La vint-i-quatrena seria que té molta raó, i que per això mateix els "tècnics" i els polítics no li faran gens de cas.

“Ens diuen, igualment, que cal millorar l'eficàcia dels mercats financers, de la circulació veloç i universal de capitals. Però d'ençà que perseguim aquests objectius tan lloables, anem d'un ensurt a l'altre, fins a la recessió de 2008 que, en molts aspectes, hauria estat més greu que la de 1929 si els estats no hi haguessen intervingut massivament.”